

2024-10-04

Till
Civilutskottet
Kanslichef Lisa Gunnfors
lisa.gunnfors@riksdagen.se

Angående Prop. 2024/25:10 Tryggare hem för barn

Psykologförbundet tillskriver härmed Civilutskottet med anledning av regeringens proposition 2024/25:10 Tryggare hem för barn och förslaget 4.4. *Bättre möjligheter att hämta in sakkunnigutlåtande i svårbedömda fall* (s.24–33) om att domstolen ska kunna inhämta ett sakkunnigutlåtande från en legitimerad psykolog för att bedöma barnets situation.

Förbundet yrkar på att Civilutskottet i sitt utskottsbetänkande ska anföra att det, i linje med utredningens förslag, i författningskommentaren till den föreslagna paragrafen 6 kap 19 a § i föräldrabalken bör anges att kompetenskravet på den som avger sakkunnigutlåtande ska vara legitimerad psykolog med specialistutbildning inom klinisk barn- och ungdomspsykologi. Om det finns hinder att ställa formella krav på specialistkompetens då utbildningen inte är offentligt reglerad, bör Civilutskottet anföra att riksdagen ska rikta ett tillkännagivande till regeringen att skyndsamt återkomma med lagförslag för att reglera psykologers specialistutbildning (i stället för att som i propositionen sänka kompetenskravet).

Förslag 4.4 i prop. 2024/25:10 bygger i huvudsak på förslag 9.4.6 i betänkandet SOU 2022:71 (s.329–337) från *Utredningen om vikten av trygghet och kontinuitet för barn i utsatta situationer*. En avgörande skillnad rör emellertid vilka särskilda krav som ska ställas på den legitimerade psykolog som kan ge sakkunnigutlåtande. I betänkandet föreslog utredningen att den som tar fram utlåtandet ska vara legitimerad psykolog och specialiserad inom klinisk barn- och ungdomspsykologi (s.334). Detta var också något Psykologförbundet tillströkte i sitt remissyttrande (se bilaga till denna skrivelse) även om vi såg att specialistkompetenser inom neuropsykologi och klinisk vuxenpsykologi också skulle kunna komma i fråga beroende på det specifika ärendets karaktär. Även Socialstyrelsen tillstyrkte förslaget med liknande resonemang: *”Socialstyrelsen anser dock att skrivningen i författningskommentaren inte ska begränsas till att den som förordnas som sakkunnig ska vara legitimerad psykolog och vara specialist inom klinisk barn- och ungdomspsykologi. För att säkerställa rätt kompetens inom*

det specifika ärendet kan det vara bra att även inkludera legitimerad psykolog med annan relevant dokumenterad erfarenhet och kompetens, som exempelvis forskarutbildning eller annan relevant vidareutbildning inom t.ex. traumabehandling eller neuropsykiatri”.

Skälet till Psykologförbundets starka ställningstagande för att psykologen som avger sakkunnigutlåtande ska ha specialistkompetens handlar om barnets säkerhet och arbetsuppgiftens komplexitet. **Att på ett adekvat och rättssäkert sätt avge sakkunnigutlåtande i den situation som beskrivs (i mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge) är en utomordentligt svår uppgift som kräver specifika kunskaper och erfarenheter om barns specifika behov. Vi menar också att samhället har en skyldighet att säkerställa att psykologen har rätt kompetens att bedöma det enskilda barnets behov i dessa fall. Det bästa sättet att säkerställa det är att ställa krav på att psykologen genomgått en kvalitetssäkrad specialistutbildning med fastställda lärandemål och kompetenskrav.** Psykologernas specialistutbildning är en yrkesutbildning på avancerad nivå – där basen är tjänstgöring inom för specialiteten relevant verksamhetsområde som integreras med kurser. Utbildningsgivare av hela specialistutbildningar är Psykologförbundet men även offentliga aktörer som Karolinska Institutet, Stockholms universitet, Uppsala universitet, Umeå universitet, Barn- och ungdomspsykiatri i Region Stockholm (BUP), Kompetenscentrum för psykiatri (KCP), Västra Götalandsregionen och Ericastiftelsen.

I prop. 2024/25:10 har regeringen dock valt att sänka kompetenskraven på den sakkunnige till legitimerad psykolog (s.31). Regeringens enda motivering är att samhället inte bör ställa krav på specialistkompetens hos den sakkunnige psykologen då specialistutbildningen inte är offentligt reglerad. Något resonemang om hur detta kan vara till gagn/nackdel eller påverka rättssäkerheten för barnet förs inte alls. Samtidigt anger regeringen vissa utgångspunkter för att säkerställa att den legitimerade psykologen har tillräcklig kompetens för uppdraget. I författningskommentaren (s.79) skriver regeringen att: *”I första hand ska psykologer som har gedigen klinisk erfarenhet inom barn- och ungdomspsykologi komma i fråga som sakkunniga. Även annan dokumenterad kompetens och erfarenhet kan vara relevant, t.ex. vidareutbildning i traumabehandling. Det kan också handla om särskild kompetens om vissa sjukdomstillstånd eller funktionsnedsättningar”.*

Ett kompetenskrav uttryckt på detta sätt innebär enligt Psykologförbundets mening risk för att de för rättssäkerheten så avgörande kompetenskraven inte i tillräcklig utsträckning säkerställs. Det är även djupt otillfredsställande att regeringen överprövar tunga expertinstanser som utredningen och förbundet i frågan om kravet på specialistkompetens utan egentlig saklig grund eller konsekvensanalys. Om problemet endast är att specialistutbildningen inte är offentligt reglerad – så borde den självklara lösningen för regeringen vara att föreslå reglering av utbildningen, åtminstone vad gäller den eller de specialiteter som kan vara aktuella för förslaget 4.4 i den här propositionen.

Här bör också nämnas att det i dag generellt sett finns en mycket stark behovsstyrd efterfrågan på specialiserad psykologisk kompetens med klinisk inriktning. Exempelvis har antalet specialistspsykologtjänster med specifika befattningar ökat markant i vården under

senaste åren. Det blir också allt vanligare att kunskapsstöd – vårdprogram, riktlinjer och rekommendationer – pekar ut insatser som bör eller ska utföras av psykologer med fördjupad kompetens inom ett visst område.

Ju fler befattningar och arbetsuppgifter som kräver specialistkompetenta psykologer det växer fram i olika verksamheter, desto större blir självklart samhällets behov av nationellt fastställda regler, kompetenskrav och lärandemål för specialistutbildningen. Detta är också ett av skälen till att Socialdepartementet förra året tillsatte den så kallade Behörighetsutredningen (S 2023:10), som bland annat har i uppdrag att se över psykologernas specialistordning och eventuellt föreslå reglering. Utredningen ska presentera sitt slutbetänkande för regeringen senast den 31 maj 2025. Psykologförbundet har stor förhoppning om att utredningen ska landa i förslag som innebär att staten börjar reglera åtminstone de mest givna kliniska specialitetsinriktningarna, varav klinisk barn- och ungdomspsykologi är en.

Med vänliga hälsningar

Kristina Taylor
Ordförande

Ulrika Edwinsson
Förbundsdirektör